

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Bolu Milletvekili Ahmet Zuhuri Danışman ve Faaliyetleri

Bolu Deputy Ahmet Zuhuri Danışman and His Activities

Nermin Zahide AYDIN^{a*}

^aDr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi., Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kilis / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0001-7772-6764

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 17 Şubat 2021
Kabul tarihi: 7 Ocak 2022

Anahtar Kelimeler:

Ahmet Zuhuri Danışman,
Bolu,
Öğretmen,
Milletvekili

ARTICLE INFO

Article History:

Received February 17, 2021
Accepted January 7, 2022

Keywords:

Ahmet Zuhuri Danışman,
Bolu,
Teacher,
Deputy

ÖZ

Ahmet Zuhuri Danışman, 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimlerden sonra Bolu ilinden milletvekili olarak seçilmiştir. Uzun yıllar öğretmenlik ve yazarlık yapan aynı zamanda birçok eseri bulunan Ahmet Zuhuri Danışman, Meclis'te yaptığı çalışmalarda genel olarak Milli Eğitimin temel sorunlarından bahsetmiştir. Öğretmenlerin kıdem sorununun çözümü için uğraşmış, yükseköğrenimini sürdüren öğrencilere yardım yapılması konusunu Meclis'te gündeme getirmiştir. Uzun yıllar öğretmenlik mesleği ile uğraşması ve yazarlık yapması, Meclis konuşmalarında kendisini daha rahat bir şekilde ifade etmesini sağladığı gibi, aynı zamanda dinleyicilerin de dikkatli bir şekilde kendisini dinlemesinde etkili olmuştur. Çalışmalarında milletvekili olarak seçildiği Bolu ilini de unutmamış, Bolu'ya Çatalağzı'ndan elektrik verilmesi ile ilgili olarak arkadaşları ile birlikte bir teklif hazırlamıştır. Bu çalışmada 1950 seçimlerinden sonra iktidara gelen Demokrat Parti'nin (DP) Bolu Milletvekili Ahmet Zuhuri Danışman'ın faaliyetleri incelenmiştir.

ABSTRACT

Ahmet Zuhuri Danışman was elected as a deputy from the province of Bolu after the general elections held on 14 May 1950. Ahmet Zuhuri Danışman, who has worked as a teacher and director for many years and also has many labors, talked about the problems of National Education in general in his works in the Assembly. He worked for the solution of the seniority problem of teachers and brought the issue of helping students who continue their higher education to the agenda in the Assembly. Having continued as a teacher and writer for many years not only enabled him to express himself more comfortably in the speeches of the Assembly, but also helped the audience listen carefully. He also included the province of Bolu, where he was elected as a deputy, in his works, and prepared a proposal with his friend about giving electricity to Bolu from Çatalağzı. In this study, the activities of the Bolu Deputy of the Democratic Party (DP), Ahmet Zuhuri Danışman, who came into power after the 1950 elections, were examined.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: nzahideaydin@hotmail.com

EXTENDED ABSTRACT

Deputies represent the people and they are elected by the people's vote. They conduct their work independently or within a political party. They have many tasks. They take part in the Legislative Assembly and they prepare a bill. They also have authority on special and general amnesty issues.

This study focused on the activities of Bolu deputy Ahmet Zuhuri Danişman. Ahmet Zuhuri Danişman was born in Bolu. After he completed education, he worked as a teacher and manager in Bolu, Giresun, Gaziantep and Ankara. He engaged in various social activities in the schools where he served. While he worked as a teacher, he began to write literary works. He founded the publishing house. He published his works in Danişman publishing house. He wrote novels, textbooks and books with historical features. He also wrote books about education. In his works, he gave various advice to parents who they had children at school age. He wrote stories while he taught history. According to his student, he was a serious teacher. He narrated historical events effectively. He tried to find the funny side of things in the stories he wrote. He wrote his books understandably. He published some of his works in various magazines. Apart from teaching, administration and writing, he served as chief assistant at the Ankara State Conservatory.

Ahmet Zuhuri Danişman participated in the general election while he served in the fourth Secondary School in Ankara. He was among of the DP Bolu parliamentary candidates. The government was formed shortly after DP won the general election. Ahmet Zuhuri Danisman started working as a deputy. After he started as duty in the Parliament, he took part in Library and National Education commissions. He became Chairman of the Parliamentary Library Committee. He took part in the Turkish General Assembly of the Union of European Parliaments. Ahmet Zuhuri Danisman went to touristic areas with a group of DP. He made some reviews there.

Ahmet Zuhuri Danişman made a proposal about the draft forest law after he was elected as a deputy. He talked about the problems of National Education at the meetings in the parliament. According to him, since the foundation of the Republic, the business volume of National Education has increased considerably. But no changes were made to the Central Organization of the Ministry of Education. A new agency law was needed. Because he had been teaching for many years, he began to express the problems of teachers. According to him, the teachers were neglected. Therefore, he made some attempts to solve the problems of teachers. He brought up the problems of seniority, salary and appointment of teachers. Ahmet Zuhuri Danişman believed that it was necessary not to spend too much for the development of the state. That's why he made speeches on the issue at budget talks.

Apart from parliamentary work, Ahmet Zuhuri was also involved in party activities. He attended provincial congresses in Bolu and Düzce. At a meeting of the DP group in 1951, he was elected to the group's administrative delegation. He went to Europe with a few friends. He also worked to meet the needs of Bolu province. Ahmet Zuhuri Danişman wrote a history book while he was a member of Parliament. There wasn't information about İsmet İnönü in this book. For this reason, he was criticized by some segments. The Minister of Education made statements about the issue. He also made a statement in parliament after the criticism continued. He offered more help to students studying in higher education. Ahmet Zuhuri Danisman was not included in the DP candidate list in the 1954 general elections. But he was a candidate in the 1957 election. In the general elections held in 1957, he was again elected as a deputy from Bolu. Ahmet Zuhuri Danisman was put on trial after the coup of May 27, 1960. He was given a prison sentence. After a while, the amnesty law was enacted. He took advantage of the amnesty law.

During the research, T.C. The documents in the Republic Archive of the Presidency State Archives, period newspapers, Assembly Archive and other printed sources were used. At the end of the research, it was seen that Ahmet Zuhuri Danişman's teaching and management duties were effective in the advancement of his career. He was a serious teacher. But he believed that in any case there should be something to smile. He was a hardworking and productive person. He used influence language in his speeches in Parliament. The fact that he gave examples in his speeches in the assembly caused the audience to listen more carefully. He mastered historical issues. Therefore he wrote historical books. However, the absence of information about İsmet İnönü in his history book caused criticism. According to Ahmet Zuhuri Danişman, there had been a mistake. But it wasn't he who made the mistake.

Giriş

Cumhuriyetin ilanından sonra ülkeyi kesintisiz yirmi yedi yıl boyunca yöneten Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinin sonunda iktidarı bırakmak zorunda kaldı. CHP'den ayrılan milletvekillerinin kurduğu DP ise genel seçimlerden önce yaptığı çalışmaların sonucunu, seçimleri kazanarak aldı. DP'nin seçimleri kazanmasında, kendi üyelerinin halk ile samimi iletişim kurması oldukça etkili oldu. DP'nin asıl sınavı ise seçimlerden sonra başlayacaktı. Halkın bir sonraki seçimlerde tekrar DP'yi seçmesi, DP'li milletvekillerinin çalışmaları ile de doğrudan ilgiliydi. İktidarda kalmak için halkı memnun etmenin önemini bilen parti yöneticileri, kısa bir süre sonra çalışmalarına başladı.

DP'den seçilen milletvekillerinin çalışmaları, bir sonraki seçimlerde halkın DP'ye göstereceği temayülün bir emaresi olarak görüldü. Parti yöneticileri, seçim öncesinde verilen vaatlerini yerine getirmeye çalışırken, DP'den seçilen milletvekilleri de yoğun bir şekilde faaliyetlere başladılar. Bolu'dan milletvekili olarak seçilen Ahmet Zuhuri Danışman da seçimlerden sonra tempolu bir çalışma süreci içinde yer aldı.

Ahmet Zuhuri Danışman, uzun yıllar eğitimci kimliği ile devlet kademelerinde görev almış, halkın içinden gelen, Milli Eğitimin sorunlarını ve bu sorunların çözüm yollarını iyi bilen bir şahsiyetti. Bir anlamda işinin ehliydi. Ülkenin ise işini layıkıyla yapan insanlara ihtiyacı vardı. Fakat sadece iyi çalışmak yeterli değildi aynı zamanda insanlarla kurulan iletişimde de sorunların yaşanmaması, çözüm odaklı çalışmalar yapılması, yeni fikirler üretilmesi gerekiyordu. Ahmet Zuhuri Danışman, meslek hayatında başarılı bir profil sergilemişti fakat, aynı başarıyı siyasi kimliğiyle elde edip edemeyeceğini zaman gösterecekti.

Ahmet Zuhuri Danışman'ın Hayatı

Ahmet Zuhuri Danışman, 1902 tarihinde Bolu'da doğdu. Babası Bolu Müftüsü Ahmet Bey (Milliyet, 12 Mayıs 1972, s.8), annesi ise Zübide Hanım'dır. Ahmet Zuhuri Danışman, 18 yaşındayken Mehmet Nuri Tunalı ile Şahine Tunalı'nın kızları Fatma Hamdune Hanım ile evlendi (Milliyet, 29 Ekim 1974, s.6) ve bu evlilikten Süheyla, Selma ve Meral adlarını taşıyan üç kızı oldu (Demiryürek, 2018, s. 56). Ortaokul müdürlüğü yaptığı sırada lisede okuyan kızını bir hastalıktan kaybetti (Ulus, 28 Mart 1946, s.4).

Ahmet Zuhuri Danışman, Sultaninin onuncu sınıfına kadar eğitim gördü. 13 Ekim 1919 tarihinde Bolu sancağı tahrirat kalemi muid kâtip vekili olarak devlet hizmetine girdi. 7 Aralık 1919'da Bolu Sancağı İdare Meclisi İkinci Kâtibi oldu. Daha sonra sırasıyla 1921 tarihinde Bolu Medresesi tarih-coğrafya müderrisliğine, 1924'te Bolu Kız Sanayi Okulu tarih-coğrafya öğretmenliğine, 1926'da Giresun Erkek Ortaokulu tarih-coğrafya öğretmenliğine, 1927'de Gaziantep Ortaokulu tarih-coğrafya öğretmenliğine, 1931'de Bolu Kız Öğretmen Okuluna atandı. Hemen ardından 1932'de Bolu Erkek Öğretmen Okulu, 1936'da Ankara Gazi Lisesi, 1937'de Ankara Müzik Öğretmen Okulu, 19 Eylül 1938'de Ankara Üçüncü Ortaokulu Müdürlüğü, 8 Ekim 1942 tarihinde ise Ankara Dördüncü Ortaokulu Müdürlüğünde görev yaptı (Demiryürek, 2018, s. 56-57).

Meslek hayatı boyunca hem öğretmenlik hem de çeşitli kurumlarda idarecilik görevini icra etti. Kültür Bakanlığı, 1937-1938 ders yılında ilkokullardan mezun olan öğrenciler fazla olduğu için, ortaokul ve liselere fazla öğrenci kaydedilme ihtimaline karşı gerekli hazırlıkları yapmak zorunda kalmıştı. Bakanlık bu amaçla, Vilayet ve kazalarda ilkokul mezunlarını tespit ederek, mevcut lise ve ortaokullara şubelerin ilave edilmesi için çalıştı. İstanbul'daki öğrenci fazlalığını önlemek için de Pendik, Yenikapı ve Nişantaşı'nda yeni ortaokul şubeleri açıldı. Şehirdeki öğrenci fazlalığını dikkate alan Bakanlık, üçüncü ortaokulun Hamamönü'ndeki binasının yapılması bitinceye kadar, geçici binalarda ortaokul açılmasını uygun gördü. Bu

nedenle Üçüncü Ortaokul için Müdafaa-i Hukuk caddesinde bulunan askerlik şubesi binası kiralandı. Bu binanın küçük olması dolayısı ile üçüncü ortaokulun bazı şubelerinin Necati Bey İlkokulu'nda bulunması uygun görüldü. Okulun kadrosu hazırlanarak, yönetimine Gazi Terbiye Enstitüsü öğretmeni olan Zuhuri Danışmanı getirildi (Ulus, 24 Eylül 1938, s.2).

Ahmet Zuhuri Danışman'ın Eserleri

Öğretmenlik ve idarecilik mesleğini sürdüren Ahmet Zuhuri Danışman, edebi eserler de yazdı ve kendi adını verdiği Danışman Yayınevini kurdu (Milliyet, 12 Mayıs 1972, s.9). Tarihi özellikler taşıyan eserlerin yanı sıra, ders kitapları ve romanlar da yazdı (Demiryürek, 2018, s. 57). Yazmış olduğu on yedi eseri vardır (Ak, 2020, s. 9). Yazarın telif eserleri arasında Üskübi Harabeleri, Çamlar ve Göller Ülkesi, Türk Dünyası ve Cihan Tarihi, Yeni İslam Dini Ansiklopedisi, Talebe Velilerinin Kitabı, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, Osmanlı Padişahları Serisi, Yirminci Yüzyılın Başında Dünyanın Yapısı, Osmanlı İmparatorluğu ve Sultan Abdülhamid Han gibi eserleri yer almaktadır (Oğuz, 2013, s. 23). Yazmış olduğu telif eserleri arasında yer alan “Bir Muallim Konuşuyor” isimli kitapta (Akşam, 31 Mayıs 1940, s. 6), tecrübeli bir öğretmenin meslek hayatındaki kesitlere yer verdi. Yazar bu eserinde, okul ve meslek hayatının çeşitli konularını canlı tiplerle betimledi. Meşrutiyetten itibaren eğitim alanında yaşanan gelişmeleri konu alan eser, kendi sahasında yazılan ilk kitap olarak gösterildi (Ulus, 21 I. Teşrin 1940, s. 2). Ankara Dördüncü Ortaokul müdürü olarak görev yaptığı sırada ise telif eserleri arasında yer alan “Talebe Babalarının ve Talebenin Kitabı” isimli kitabını yayınladı. Uzun yıllardan beri okul idare heyetinde bulunan Zuhuri Danışman, bu kitabıyla okul çağında çocuğu bulunan anne babalara bir rehber sundu. Kırk beş sayfadan ibaret olan bu kitabın birinci kısmı öğrenci babalarına öğüt, ikinci kısmı ortaokul ve lise talimatnamesinden parçalar içermektedir. Ahmet Zuhuri Danışman, kitabının üçüncü kısımda, öğrenci velisi tipleri üzerinde durdu (Ulus, 28 Mart 1941, s.4).

Tarih öğretmenliği yaptığı sırada daha önce duyulmamış, nükteli hikâyelerin yer aldığı formların yayınlanmasını sağladı. Her formasında unutulmaya yüz tutmuş hikâyeleri canlı bir üslupla anlattı (Ulus, 16 Kasım 1941, s.4). Ankara Üçüncü Ortaokulu müdürü iken “İşitilmemiş zarif, nükteli ve tarihi hikâyeler” adıyla çıkardığı formları gene bu ad altında iki cilt halinde toplayarak yayınladı. Ahmet Zuhuri Danışman ilk formanın başına,

Ciddi olmak iyi bir şeydir ve tavsiye edilir. Ekseriyetle çocuklarınıza da ciddiyet aşılama çalısınız. Fakat neşeli olmak fena değildir. Neşeli geçen bir gün yaşanmış gündür. İyi dikkat edilirse konu tarafı gülünecek tarafı olmayan bir hadise hiçbir kelime yoktur. Hüner onun komik tarafını yakalayabilmektir.

şeklinde yazarak, hayatta ciddiyet kadar neşeli olmanın da gerekliliğine vurgu yaptı. Düzenli aralıklarla yayınlanan formlarda, tarihte iz bırakmış olan kişilerin hayatlarından alınmış fıkralara yer verdi. Yazılarını temiz ve açık bir üslupla kaleme aldı (Ulus, 20 Nisan 1942, s. 4). Yazarın “Kırım” başlıklı makalesi Ulus Gazetesinin Günün Mevzuları köşesinde yayınlandı (Ulus, 27 Kasım 1941, s.4).

Tarih alanında uzman olan Zuhuri Danışman, tarihi roman türünde eserler de yazdı. Himmet Akın ile birlikte ilkokul dördüncü sınıflara yönelik olarak “Çocuklara Yardımcı Tarih Dersleri Kitabı”, isimli kitabı hazırladı (Ulus, 21 Ekim 1945, s. 6). Ahmet Zuhuri Danışman tarafından yazılan diğer bir eser ise “İslam, Türk ve Dünya Tarihleri” isimli kitaptı (Ulus, 31 Ekim 1948, s. 4). Bu eserlerin dışında yazmış olduğu tarihi roman türündeki eserlerinden bazıları ise şunlardır: Gılgamesh Destanı, Yavuz Sultan Selim, Büyük Türk Amiral Barbaros Hayrettin Paşa, Fatih Sultan Mehmet II, Deli Hüseyin Paşa, Sahte Şehzade, Lala Mustafa Paşa Kıbrıs Önlerinde, Kahramanlar Geçidi, Zafire'nin Oğlu, Peçeli İmparatoriçe, Saraydaki Kadın, Sultanın Hazinesi, Endülüs'te İslâm Cengâverleri, Grenata'nın Son Günleri, Fatih Sultan

Mehmed (Oğuz, 2013, s. 23). Seri halinde çıkardığı “Cellat Çeşmesi” adlı kitabı, yeni tarzda yazılmış milli bir roman olma özelliğine sahipti. Kitapta bir köylü çocuğu iken Girit serdarlığına kadar yükselen, Deli Hüseyin Paşa’yı anlattı (Akşam, 16 Mayıs 1948, s. 4). Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından her ay düzenli olarak yayınlanan Aile dergisinin 15 Temmuz tarihli yedinci sayısında “Liyao Güzel Tiyeli İle Nasıl Evlendi?” isimli bir eseri yayınlandı (Ulus, 2 Ağustos 1938, s.4). Çınar isimli derginin 10 Haziran 1941 tarihinde çıkan sayısında ise “Şiir Budalası” isimli eserini yayınladı (Ulus, 9 Haziran 1941, s. 4).

Ahmet Zuhuri Danışman, görev yaptığı okullarda çeşitli sosyal faaliyetlerde de bulundu. Otuz yedi yıl öğretmenlik yaptıktan sonra emekliye ayrılan Dördüncü Ortaokul Türkçe öğretmeni Ali Rıza Esen için, ortaokul öğretmenleri tarafından bir çay ziyafeti verilmişti. Bu ziyafette söz alan Dördüncü Ortaokul Müdürü Ahmet Zuhuri Danışman, öğretmen arkadaşlarına ve emekli öğretmenlere hitap ederek şöyle konuştu (Ulus, 11 Ekim 1943, s. 2):

Bugünkü toplantıyı içimizde uzun yıllarını en çok bu millet hizmetine vermiş bir arkadaşımızın için yapıyoruz. Bilgi, görgü ve karakter bakımından hepimize bir numune olan ve uzun öğretmenlik yıllarını kendini tanıyanların sevgi ve hürmeti içinde geçiren Ali Rıza Esen’i gene aramızda gördüğümüz için büyük bir haz içindeyiz. Ali Rıza Esen’in insanı sıkmayan öyle hususiyetleri, kâmil bir insan ve tam ölçüde bir öğretmen olarak öyle numune hasletleri vardır ki hepimiz ‘Niçin biz de böyle olamıyoruz’ diye gıpta duyarken onun gibi olmayı da bir gaye biliyoruz. Mütevazı soframıza şeref vererek bizi çok sevindiren emektar arkadaşımıza içten ve sonsuz saygılarımızı sunar, kendisine sağlık dolu uzun yılar dileriz

Ahmet Zuhuri Danışman, öğretmenlik, idarecilik ve yazarlığın haricinde, Beşinci Dil Kurultayı tarafından oluşturulan Terim Komisyonunda görev aldı (Ulus, 28 Kasım 1945, s. 5). Ankara Devlet Konservatuvarı Baş muavini olarak görev yaptı (TBMM Albümü, 2010, s. 549).

Ahmet Zuhuri Danışman’ın Meclis Faaliyetleri

Ankara Dördüncü Ortaokulu tarih-coğrafya öğretmeni ve müdürü iken, genel seçimlere katıldı (Demiryürek, 2018, s. 57). DP’nin Bolu milletvekili adayları arasında yer aldı. 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan milletvekili seçimlerini kazandı (Milliyet, 16 Mayıs 1950, s. 5). 5 Haziran 1950 tarihinde Meclis’te göreve başladıktan sonra, Kitaplık ve Milli Eğitim komisyonlarında görev aldı. Meclis Kitaplık Komisyonunun Başkanlığını yürüttü (Demiryürek, 2018, s. 57). Avrupa Parlamentolar Birliği Türk Grubu Genel Kurulunun 12 Temmuz 1950 tarihinde Meclis kitaplığında yapılan toplantısında idare komitesine seçildi (Akşam, 14 Temmuz 1950, s.2).

Ahmet Zuhuri Danışman, Mecliste terfi edemeyen öğretmenler konusunda sözlü, ortaokulların yönetimine dair yazılı sorusu, memur aylıkları, ilkokul öğretmenlerinin kadroları hakkında kanun teklifleri, Genel Kurulda değişik yedi konuda konuşmalar yaptı (Demiryürek, 2018, s.57). İlk olarak TBMM Fikri Apaydın’ın başkanlığında yapılan Meclis toplantısında, Orman kanunu tasarısı hakkında yaptığı teklifi, Orman Kanunu tasarısını incelemekte olan geçici komisyona havale edildi (Milliyet 14 Nisan 1951, s.1).

Milletvekili seçildikten sonra Mecliste öğretmenlerin sorunlarını dile getirmeye başladı. İlk ve Orta öğretim öğretmenlerinden sekiz bine yakın öğretmenin kadrosuzluk yüzünden terfi edememeleri ve maaşlarının az olması sıkıntı oluşturmaktaydı. Öğretmenlik mesleğini milletvekili olmadan önce yaptığı için öğretmenlerin yaşadığı sorunların farkındaydı ve sorunların çözümü için bazı girişimlerde bulundu. İlkokul öğretmenleri de sorunun çözülmesi ve hak ettikleri terfileri alabilmek için Milli Eğitim Bakanlığına başvurular. Bakanlığın öğretmenlerin durumlarının incelemeye başladığı sırada, Bolu Milletvekili Zuhuri Danışman, konu ile ilgili Büyük Millet Meclisine bir takrir verdi. Takrirden mesleğinde başarı gösterdiği halde üçüncü sene sonunda kadrosuzluk yüzünden kıdem alamayan birçok öğretmen olduğundan bahsederek, bu öğretmenlerin mağduriyetine son vermek için Milli Eğitim

Bakanlığının bir tedbir düşünüp düşünmediğini sordu. Mevcut kanuna göre her üç senede bir öğretmenlerin terfi edebilmeleri için bir defa teftiş görmeleri lazım geldiği halde bu teftişler yapılmamakta ve öğretmenler de teftiş olmadıkları için terfi edememekteydiler (Akşam, 22 Haziran 1950, s.1).

Kısa bir süre sonra Mecliste bu konu görüşülmeye başlandı. Bolu milletvekili Zuhuri Danışman'ın kadrosuzluk yüzünden üç yılın sonunda terfi ettirilemeyen öğretmenler hakkında ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair verdiği soru önergesi toplantıyı yöneten Başkan tarafından okundu. Ahmet Zuhuri Danışman, önergede bu sorunun Milli Eğitim Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını istedi. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Başman verdiği cevapta, ilköğretimde görev alan yirmi yedi bin dokuz yüz otuz beş öğretmen ve müfettişten, Mayıs sonuna kadar dört bin altı yüz doksan yedi kişinin terfi ettiği halde, bin altı yüz yetmiş yedi kişinin kadrosuzluk yüzünden terfi edemeyecek duruma düştüğünü belirterek sözlerine başladı. Kadrosuzluk yüzünden terfi edemeyenlerin iki seferde, iki derece yukarıdan maaş almalarını sağlayan dört bin beş yüz doksan sekiz sayılı kanuna göre, zamanında iki defa üst derecede maaşa almaya hak kazandıklarını, fakat kadrosuzluk durumu devam ettiği için artık terfi etmelerine imkân kalmadığını belirtti. Ortaöğretimdeki beş bin yüz kırk yedi öğretmenden yüz bir öğretmenin de aynı durumda bulunduğunu, yaş hadlerini veya hizmet müddetlerini tamamladıkları için emekliye ayrılacak olanlardan boşalan kadrolarla bu öğretmenlerden bir kısmının terfilerinin mümkün olacağını söyledi. Bununla birlikte öğretmenlerin önemli bir bölümün yine eski durumlarında kalacağını ve gelecek yıllarda kıdem müddetlerini dolduranlar da bunlara katılacakları için bu sayının artacağını sözlerine ekledi. Bu durumun sadece Milli Eğitim kadrolarında çalışan memurlara ait olmadığını, devletin öteki şubelerindeki memurların da aynı durumda bulunduğunu, fakat Millî Eğitimin, öğretim personel kadrosunun başka Bakanlıkların memur mevcutlarına nispetle çok kalabalık olduğundan bu durumda olanların sayısının, oldukça büyük yer tuttuğunu ifade etti. Bakanlığının bu meselenin en uygun şekilde çözümü için bazı tedbirler aldığını, ancak uygulamadan doğabilecek neticelerin detaylı tetkiki ile birlikte, kanuni ve mali formalitelerin tamamlanması gerektiği, bunun için de zamana ihtiyaç olduğunu, bu nedenle kesin bir sonuca varılamadığını söyledi. Meselenin bir an evvel öğretmenleri tatmin edecek bir şekle dönmesi için çalışıldığını ve bunun da kısa bir sürede gerçekleşeceğini belirterek konu ile ilgili başka söyleyecek bir sözünün olmadığını ifade etti. Aslında Milli Eğitim Bakanının konu ile ilgili yaptığı açıklamaya bakılırsa, terfi sorununun devlet dairelerinde çalışan diğer personeli de ilgilendiren önemli bir problem olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Ahmet Zuhuri Danışman'ın konuyu ısrarla gündeme getirmesi, öğretmenlerin bu sorununun çözümüne yönelik atılan önemli bir adımdı. Fakat öğretmenlerin tek sorunu terfi edememeleri de değildi. Ahmet Zuhuri Danışman, öğretmenlerin terfi sorununu gündeme getirirken, öğretmenlerin yaşadığı diğer sorunlara da değindi. Milli Eğitim Bakanı'nın konuşmasından sonra toplantı başkanı tarafından Zuhuri Danışman'a söz verildi. Zuhuri Danışman ise Millî Eğitim Bakanının kadrosuzluk yüzünden maaş alamayan öğretmenlerin adedini söylemek suretiyle bir tablo çizdiğini, fakat asıl meselenin, sadece mağduriyete uğrayan öğretmenlerin adedini söylemek olmadığını, aksine kesin olarak o mağduriyetlere son verecek bir tedbir bulunduğunu söylemesinin gerekli olduğunu belirtti. Bu durumun mali mesele olduğunu, fakat mali mesele de olsa manevi bakımdan öğretmenlerin yaşadığı sıkıntıyı kısaca bir iki olayla izah etmek istediğini belirtti. Anlattığına göre eski iktidar zamanında öğretmenler asık suratla karşılanmış, her zaman ikinci plâna atılmış ve üvey evlât nazarıyla bakılmıştı. Cemiyeti yetiştiren öğretmenlere, hakir gözle bakan bir zümreden, öğretmenler yararına bir şey beklenemezdi. Kendileri bütün memurları ve vatandaşları mukaddes olarak görüyor, hepsinin de haklarını ve hususiyetlerini tanıyorlardı. Fakat öğretmenleri diğer vatandaşlardan ayıran önemli bir özellik vardı. Bu özellik öğretmenlerin köye giden tek memur olmasından kaynaklanıyordu. Yüzde sekseni köylü olan bir ülkede, köyler ihmal edilmiş, adeta bir yük

olarak görülmüştü. Öğretmen dışında köye giden memur, tahsildar ve jandarmadan ibaretti. Bu nedenle köylünün kaderini paylaşan, dertlerini dinleyen ve bütün ömrünü, hayatını köye vakfeden sadece öğretmendi. Fakat buna rağmen öğretmene kıymet verilmemişti. Ahmet Zuhuri Danışman'ın, ısrarla öğretmenlere değer verilmediğini belirtmesi muhtemelen kendi meslek hayatında yaşadığı veya gördüğü olaylarla da ilgiliydi. Ulaşım ve kitap, gazete gibi eğitim araçlarının köylerde zor bulunmasına rağmen, öğretmen okullarında okuyan gençlerin idealist olarak mezun olduklarını, köyü kalkındırmak için köye gittiklerini söylemesi ise, öğretmenlerin hangi koşullarda çalıştıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bütün zorluklara rağmen öğretmenlerin köylerde iki üç sene ideallerini yaşatmak için çalıştığını, fakat dört beş sene sonra gazetesi ve kitabı olmayan köylerde, okuyamadıkları için adeta dünyadan tecrit edildiklerini belirtmesi, öğretmenlerin bir çıkmaz içinde olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Ahmet Zuhuri Danışman, yirmi beş sene köylerde kalan öğretmenler gördüğünü, bu öğretmenlerin durumlarının iyi olmadığını da sözlerine ekleyerek bir örnek verdi. Bir öğretmen, uzak bir yere tayin edilmiş ve orada on sene kalmıştı. Çocuklarını okutmak, hastalık gibi nedenlerle tayin istemiş, Bakanlık ise tayin isteğine “*Eylül ayında kadrolar tanzim edilirken düşünülmek üzere isminiz listeye alınmıştır*” diye cevap vermişti. Öğretmen ilk etapta bu karardan mutlu olmuş, fakat Eylül ayı geldiğinde kendisine “*Naklinize imkân görülemedi, gelecek sene nakliniz yapılacak*” şeklinde cevap verilmiş, gelecek sene ve daha sonraki senelerde de aynı cevabı almış, sonunda öğretmenin tayininden vazgeçilmişti. Öğretmenin onuncu kez tayin isteğine ise cevap verilmemişti. Ahmet Zuhuri Danışman öğretmenlerin kadro olmadığı için kıdem zammı almadıklarını, kıdem zammı almaları için üç sene teftiş görmeleri gerektiğini belirterek başka bir sorunu gündeme getirdi. Öğretmenin iki sene teftiş görse bile, üçüncü sene eğer müfettiş teftişe gelmezse ya da maarif müdürü, müfettişi teftiş için göndermezse öğretmenin teftiş göremeyecek, üçüncü sene teftiş görmediği için de kıdem zammı alamayacaktı ve bu durum O'na göre haksızlıktı. Çünkü bu durumun ortaya çıkmasında kabahatli öğretmen olmadığı halde cezayı yine maaşını alamamak suretiyle öğretmenin çekmekteydi. Konuşmasında kıdem zammı ile ilgili daha başka ve çok garip durumların olduğundan da bahsetti. Örneğin kıdemleri ve bütün şartları aynı olsa bile, kadro olmadığı için aynı şartlara haiz yüz öğretmenden sadece beş tanesi terfi etmekteydi. Terfilerin ne şekilde gerçekleştiği konusunda ise hiçbir fikri yoktu ve kadro konusunda bilgilendirilmek istiyordu. Kendisi Devletle memur arasında zımnî bir mukavelenin olduğundan bahsederek, devletin özetle; “*Şu şartlar içinde bana hizmet edeceksin, sana üç sene de bir maaş vereceğim.*” dediğini, memurun da bunu kabul ettiğini, fakat çalışan memura üç sene sonra Devletin “*Kadro yok, para, yok*” dediğini, bunun da haksızlık olduğunu ifade etti. Dört bin beş yüz doksan sekiz sayılı Kanuna göre iki üst derece maaş almanın, her memurun hakkı olduğunu ve buna da kadro dışı dendiğini, o halde kadronun olduğunu fakat verilmediğini, üst üste iki üst derecenin verildiğini, üçüncü, dördüncü, beşinci üst derecenin hak edildiği halde verilmediğini belirtti. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığının ya kadroların verilmesini ya da iki üst dereceyi kaldırmasının gerektiğini söyledi. Bir memurun maaşının yetmiş lira olduğu halde, işgal ettiği makamın maaşının doksan lira olduğunu, ancak altı sene sonra doksan lirayı alabileceğini, fakat Bakanlar Kurulu kararı ile mütehassis ismi ile altı sene evvel doksan liralık kadro verildiğini söyleyerek de maaşlardaki adaletsizliğe vurgu yaptı. Çünkü söz konusu öğretmen olduğunda durum değişmekteydi. Mütehassis unvanı ile bir başkasına kadro verildiği halde öğretmene verilmediğini, öğretmenin kendisinin mütehassis olduğunu, kendi aralarında bile her hangi birinin her hangi bir vazifeyi yapabildiği halde, bir matematik veya tarih okutamayacaklarını, hocalığın esasen bir ihtisas gerektirdiğini ifade etti. Hükümetten ve Bakandan belirttiği hususlar üzerinde hassasiyetle durmalarını rica ederek sözlerine son verdi (TBMM Tutanak Dergisi, 28.06.1950, s. 300-303).

Ahmet Zuhuri Danışman, ısrarla öğretmenlerin haklarını savunmaya devam etti ve

öğretmenin hak ettiği konuma gelmesi için çalıştı. On altı arkadaşı ile birlikte ilkökul öğretmenlerinin veya ilkökul öğretmenliğinden gelerek orta ve daha yüksek dereceli öğretim müesseselerinde öğretmenlik yapanların ya da Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışanların hizmet müddetlerine göre alacakları aylık dereceleri ilgili kanun teklifini sundu (TBMM Tutanak Dergisi, 22.11.1950, s. 183). Kısa bir süre sonra Ahmet Zuhuri Danışman ve on altı arkadaşının, öğretmen maaşları hakkındaki kanun teklifinin, Milli Eğitim Komisyonu tarafından incelenmesine karar verildi. Bu teklife göre ilkökul öğretmenlerinin veya ilkökul öğretmenliğinden gelerek orta ve daha yüksek devreli öğretim müesseselerinde öğretmenlik yapanların veya Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında çalışanların hizmet sürelerine göre alacakları aylık derecelerinde 1926 yılından sonra çıkarılan kanunlarla meydana gelen dengesizliğin düzenlenmesi istenmekteydi. Teklifin kanunlaşması durumunda asgari beş bin öğretim üyesinin maaş durumu düzelmiş olacaktı (Ulus, 5 Aralık 1950, s. 2). Mecliste konu ile ilgili kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Bütçe komisyonları raporları okundu. Milletvekili Ahmet Morgil söz alarak, devletin mali durumu da göz önünde bulundurulmak suretiyle, ittifakla kabul edilen teklifinin Bütçe Komisyonunca üç hususa binaen ekseriyetle reddedildiğini belirtti. Bu nedenlerden birincisi, teklif ile temin edilmek istenilen durumun, diğer amme hizmetlerini yapan ve aynı durumda bulunan Devlet memurlarına da kapsamadığı takdirde bir huzursuzluk ve adaletsizlik meydana geleceği keyfiyetydi. Maaşlar tahsil derecesine göre düzenlenmekte, maaşlarda bir denklik söz konusu olduğunda ise aynı tahsil derecesinde olanların birbiriyle mukayesesi gerekmekteydi. Öğretmen Okulu tahsilinin kanunen liseye muadil olması nedeni ile öğretmen okulu mezunlarını, okuryazar ya da ilk veya ortaokul mezunu olarak memuriyete girmiş olanlarla kıyaslamak doğru değildi. Bununla birlikte lise ve muadili mezunu diğer meslek erbabı ile öğretmenler arasında öğretmenlerin aleyhine, büyük bir maaş farkı vardı. 1939 tarihinde çıkarılan üç bin altı yüz elli altı sayılı kanuna göre, normal olarak terfi etmiş olan sekiz yıllık öğretmenle yeni mesleğe girmiş bir öğretmenin maaşı nerdeyse aynıydı. İlkokul öğretmenlerinin yakın zamanlara kadar özel muhasebelerden maaş alması ise ayrı bir sorun teşkil etmekteydi. Çünkü özel muhasebelerin mali imkânsızlıkları nedeni ile üstün başarı göstermiş birçok öğretmen, yıllarca terfi edememişti. Morgil'e göre bu adaletsizlikleri önlemek üzere çıkarılan beş bin iki yüz kırk iki sayılı Kanun, yeni adaletsizliklere yol açmıştı. Bütçe Komisyonunun raporunda ikinci ret sebebi olarak, geriye doğru bir hesaplaşmanın kabulü mümkün değildir keyfiyeti gösterilirken üçüncü ret sebebi olarak düzeltilmesi istenilen hususların yalnız müşterek amme hizmetlerini yapan memurları değil eski ve yeni diye iki zümreye ayrılan emeklileri de ilgilendireceği görüşüydü. Morgil bu yaklaşım tarzının da karşısında yer aldı. Çünkü emekli maaşları, daima ayrı bir statüye tâbi tutulmuştu. Bu konuşmanın üzerine söz alan Ahmet Zuhuri Danışman, Bütçe Komisyonunun raporunda zikredilen ret sebeplerinin, teklif ettikleri kanunun ruhuna iyice nüfuz edilmediği kanaatini uyandırdığını, bu kanunun kabulünün bütçeye bir yük yükleyeceğini, böyle bir zamanda bütçeye birkaç milyonluk yük getiren bir kanun sevk etmenin cidden üzücü olduğuna inandıklarını söyledi. Öncelikle Bütçe Komisyonu raporunda ret sebepleri üzerinde durdu. Komisyon, kanun teklifini bütçeye yedi buçuk milyon lira yük yüklemesi ve öğretmenler için böyle bir intibak yapıldığı takdirde aynı durumda olan diğer Devlet teşkilatındaki memurlar arasında bir huzursuzluk ve adaletsizlik yaratılmış olacağı endişesi ile reddetmişti. Ahmet Zuhuri Danışman, teklifin kabulü halinde bütçeye yedi buçuk milyon lira yük getireceğinin doğru olduğunu, fakat bu kanun tasarısının öğretmenlere, maaşlarının azlığı dolayısıyla bir maaş zammını içeren bir teklif olmadığını belirtti. Öğretmen maaşlarının özel kanunlarla ayarlanması ve öğretmenlerin diğer bütün memurlara nazaran mağdur durumda kaldıklarından dolayı bu teklifin yapıldığını, böyle bir yükü bütçenin kaldıramayacağı kanaatinin yerinde olduğunu, fakat kendilerinin, kanunun hemen olmasa bile 1952 de yürürlüğe girmesinde bir mahzur görmediklerini ifade etti. Kanun teklifinin tatbikini

birkaç seneye dağıtmak suretiyle, işi bütçeye yük olmaktan kurtarmanın mümkün olduğunu beyan etti. Ahmet Zuhuri Danışman hemen ardından teklifin komisyonda reddedilmesinin ikinci nedeni üzerinde konuşmaya başladı. Aynı durumda olan diğer memurların da böyle bir intibak kanunundan istifade etmesinin tabii görüldüğünü, bu bakımdan ilkokul öğretmenlerinin, diğer memurlarla eşit olmadığını, daha mağdur durumda olduğunu, öğretmenler hakkında yedi yüz seksen dokuz sayılı Maarif Teşkilâtı Kanununun, diğer memurlardan ayrı olarak 26 Mart 1926 tarihinde kabul edildiğini ifade etti. Bu kanuna göre ilkokul öğretmenlerinin başlangıç maaşı on beş liraydı. 24 Mayıs 1929 tarihinde kabul edilen bin dört yüz elli iki sayılı Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülü Kanunu ise, diğer devlet memurlarından lise ve muadili okul mezunları olanlar için başlangıç maaşını yirmi lira olarak kabul etmişti. Ahmet Zuhuri Danışman'a göre asıl adaletsizlik burada başlamaktaydı. Çocukların eğitimi ile görevlendirilen bir zümrenin, aynı şartlara haiz oldukları halde, diğer memur vatandaşlardan ayrı muamele görmeleri insaflı bir durum değildi. 1 Eylül 1930 tarihinde bin yedi yüz iki sayılı İlk ve Orta Tedrisat Öğretmenlerinin Terfi ve Tecziyeleri Kanununun çıkarılmış, fakat bu kanun da öğretmenlere Devlet memurları kanunlarına göre almaları gereken maaşı temin edememişti. Öğretmenlerin bu mağduriyeti, 1949 yılına kadar devam etmiş, 1939 yılında öğretmenlerin ayrı kanunlara göre maaş almalarının haksızlık oluşturduğu görülerek, yeni bir düzenlemeye gidilmişti. 1939 yılında yayınlanan üç bin altı yüz elli altı sayılı kanunun yirmi altıncı maddesi ile öğretmenlerin hususi terfi kanunları lâğvedilmiş ve öğretmenlerin terfi şartlarının da diğer Devlet memurlara göre düzenlenmesi sağlanmıştı. Ahmet Zuhuri Danışman, 1939 yılında mesleğe girenlerden maaş durumundan şikâyet eden kimsenin olmadığını, çünkü bunların Devlet memurlarıyla uyumlu olduğunu fakat 1939'dan önce mesleğe girenlerin maaşlarının diğer Devlet memurları maaşlarıyla intibak ettirilmediğini söyledi. Bütçe Komisyonu raporunda söylendiği gibi, öğretmenler gibi haksızlığa uğrayarak mağdur durumda olan memur vatandaşlar varsa zamanla bütçenin tahammülü nispetinde onlara ait haksızlıkları da ortadan kaldırmanın gerekli olduğunu vurguladı. Mağdur olan öğretmen sınıfının haklarını savunurken, bütçenin gelir kısmının zor şartlarla elde edildiğini bildiğini ve bunun için de derin bir üzüntü duyduğunu söyledi. Ahmet Zuhuri Danışman, kanun tasarısının diğer kanunlarla ilgisini anlattıktan sonra gerçek hayattan alınmış bir iki olaydan bahsetti. 1936 yılında Ankara'ya geldiğinde yanında bir öğretmen arkadaşının olduğunu, maaşının ise otuz beş lira olduğunu, çok yakından tanıdığı başka bir bakanlıkta memur olan arkadaşının da maaşının otuz beş lira olduğunu anlattı. Arkadaşlarından birinin öğretmen diğerinin de devletin başka bir dairesinin çalışmanı olduğunu, fakat her ikisinin de otuz beş lira maaş aldığını belirtti. Arkadaşlarının maaşlarının birbirleriyle nispeti üzerinde durmadığını, fakat tesadüfen bir gün garip bir durumla karşılaştığını söyleyerek anlatmaya devam etti. Yanında çalışan arkadaşının çalışkan, liyakatli ve düzenli terfi gören birisi olduğunu ve 1944 tarihinde maaşının altmış lira olduğunu, fakat başka bakanlıkta olan diğer arkadaşının, daha önceden otuz beş lira olan maaşının, 1944 tarihinde yüz yirmi beş liraya yükseldiğini söyledi. Bu durumun nasıl olduğunu bilmediğini belirterek, bu durumdan çıkan sonuca göre maaşın artması için Bakanlık değiştirmenin gerekli olduğunu, ancak bu suretle maaşların yükselebileceğini belirtti. Fakat öğretmenlerin hiçbir zaman Bakanlık değiştiremeyeceklerini, yani meslekten ayrılamayacaklarını, bir kere öğretmenlik vasfına haiz olduktan sonra bir daha o meslekten başka tarafa başlarını çeviremediklerini, bu hususta gerekirse her türlü mahrumiyete katlandıklarını belirterek yine geçmişte yaşanan bir olayı anlattı. Bir öğretmenin maaş durumunu anlatmak için bu gibi hâdiseleri anlatmanın gerekli olduğunu da belirtti. Kırk beş sene öğretmenlik yapan bir arkadaşının emekliye sevk edildiğini, aradan beş altı ay geçtikten sonra, hocalıktan ayrılmaya dayanamayıp, mesleğe dönmek için okul aramaya başladığını, yeni açılan bir pansiyonda arkadaşlarının da yardımı ile müdür olarak tekrar işe başladığını anlattı. Sınıf ve okul hayatını yaşatması için, göreve tekrar başlayan arkadaşının, pansiyon müdürlüğünde bir iki sene daha

çalıştıktan sonra hastalandığını ifade etti. Kırk beş sene hocalık yapan bu öğretmenin çok talebe yetiştirdiğini, hasta yatağındaiken kendisini ziyarete gelen öğrencileri arasında yörenin valisi, askeri kumandanı, defterdarı ve daha birtakım memurlarının bulunduğunu söyledi. Hasta yatağındaki öğretmenin, ziyaretine gelen bütün öğrencileri, hocalarını rahatsız etmemek için, sessiz beklediklerini, yatağında hasta yatan öğretmenin bir ara gözünü açarak, “*Niçin gürültü yok?*” diye sorduğunu orada bulunanların ise “*Hastasınız, talebeler sizin rahatsız olmamanız için susuyorlar*” diye cevap verdiklerini, bunun üzerine “*Söyleyin, gürültü etsinler. Ben kırk beş senelik ömrümü gürültü ile geçirdim, bu seslere hasret olarak gidiyorum. O seslerle beraber gitmek isterim. Gürültü etsinler*” dediğini, birkaç gün sonra da öğretmenin vefat ettiğini belirtti. Uzun yıllar öğretmenlik yapan bu öğretmenin maaşının altmış lira olduğunu, ziyaretine gelen ve öğrencisi olan valinin maaşının yüz yirmi beş, askeri kumandanın yüz ve defterdarın ise maaşının seksen lira olduğunu söyledi. Öğretmenin başarılı olarak bütün hayatını bağladığı mesleğinden altmış lira ile emekliye sevk edildiğini, kendilerinin ise bu miktarı az gördüklerini, bu durumun kânunların, nizamların, usullerin uygulamadaki eksikliğinden kaynaklandığını ifade ettikten sonra kendi hayatından örnek verdi. Ahmet Zuhuri Danışman verdiği örnekte vaktiyle bir hükümdarın, memleketin en değerli ve hürmete şayan adamını mükâfatlandırmak istediğini, bu nedenle memleketi arattırdığını ve sonuçta bir doktor, bir avukat ve bir zengin olmak üzere üç kişinin bulunduğunu ifade etti. Hükümdara üç kişinin bulunduğu bilgisi verilince hükümdarın “*Bunlar niye değerlidir?*” diye sorduğunu, yanındakilerin ise cevap olarak, “*Efendim, bu doktor çok değerlidir, bütün hasta vatandaşların yardımına koşmakta ve parasız onları tedavi etmektedir, insan bir adamdır, bu noktadan hürmete şayandır*” dediğini, hükümdarın da bunu kabul ettiğini anlattı. Hükümdarın zengini sorduğunda yanındakilerin “*Çok zengindir, parasını tamamen fukaraya ve hayrata sarf eder, onun için şayanı hürmettir*” şeklinde verdikleri cevabı da kabul ettiğini anlattı. Ahmet Zuhuri Danışman hikâyenin devamında avukatı hükümdarın yanına getirdiklerini “*Haksızlığa uğrayanların hakkını müdafaa eder, çok değerli şayanı hürmet bir adamdır*” dediklerini, hepsi değerli olduğu için de aralarında kura çekilmesine karar verdiklerini, tam o sırada ihtiyar ve mütevazı bir insanın dördüncü kişi olarak ortaya çıktığını, hükümdarın adamın kim olduğunu sorması üzerine yanındakilerin “*Efendim, bu da memleketin en değerli bir adamıdır. Efendim, şu memleketin en değerli üç adamını yetiştiren hocadır, tevazuundan huzurunuzda gelmek istemedi, biz onu zorlayarak getirdik*” dediğini anlatarak hikâyesine son verdi. Ahmet Zuhuri Danışman, kendisinin öğretmenler hakkındaki bu kanunu huzura getirmekteki maksadının, bu acı çeken sınıfın ıstırabını dindirebilmekten ibaret olduğunu ifade etti (TBMM Tutanak Dergisi, 11.06.1951, s. 146-151).

Ahmet Zuhuri Danışman milletvekili seçildikten bir süre sonra, Parlamentolar Arası Turizm Birliğinin TBMM grubu idare heyetinde yer aldı. Heyetle birlikte turistik bölgelerde incelemelerde bulunmak amacı ile Eskişehir, Bursa, Balıkesir, Ayvalık, Bergama ve İzmir’e gitti. Meryem Ana mezarı üzerinde incelemeler yaptıktan sonra yine heyetle birlikte Katolik Başpiskoposu Desauff’u ziyaret etti (Milliyet, 29 Mayıs 1951, s. 3). Yaklaşık bir sene sonra Avrupa Parlamentolar Birliği Türk Genel Kurulu’nun, Meclis Kitaplığında yapılan toplantısında hazır bulundu. Gündem gereği 1951 yılı faaliyet raporu okundu ve daha sonra kabul edildi. Gizli oylama sonunda yönetim komitesi seçildi. Yönetim komitesine seçilenler arasında Ahmet Zuhuri Danışman’da vardı. Yönetim komitesi, kendi arasında yaptığı iş bölümünde saymanlığa Bolu Milletvekili Ahmet Zuhuri Danışman’ı getirdi (Milliyet, 25 Şubat 1952, s. 1,7).

Ahmet Zuhuri Danışman, devletin kalkınması için tasarruf yapmanın gerekli olduğuna inanmaktaydı. Bu nedenle Milli Savunma Bakanlığının 1951 yılı bütçe görüşmelerinin yapıldığı sırada söz alarak, devlet dairelerinde tasarruf yapılması gerektiğini söyledi. Bir kuruş

tasarrufun bile vergi mükelleflerini rahatlatacağını, devlet memurları kadrosunda adeta bir memur enflasyonu olduğunu, yeniden memur kadrosu almaya lüzum kalmadığını, mevcut memurların ise oturdukları bir masa ve sandalyesinin olduğunu, memur alınmadığına göre masa ve sandalye almaya da lüzum olmadığını söyledi. Bu tahsisatı Bakanlıklar tarafından ihtiyaç olduğu için değil, geçen senelere bakarak âdet olduğu için talep edildiğini, kendilerinin mütevazı bir teklif ile bugünkü demirbaş tahsisatının ancak yüzde otuzunun indirilmesini istediklerini, fakat bazı kişilerin dairelerde eskidiği için değil, modası geçtiği için atılıp yerine maroken koltuklar aldığını anlattı. Millet yararına olarak ve her şeyden kısarak milli kalkınmaya gelir getiren tesisleri artırmayı istedikleri için, yıl bütçesi bünyesinde bu kadar bir paranın döşeme masrafına ayrılmasının heyet tarafından uygun bulunmamasını dilediğini ifade etti. Kırtasiye veya basılı kâğıt masraflarının garip bir hikâye olduğunu, dairelerde hep birinci hamur kâğıt kullanıldığını, hatta parşömen kâğıdının kullanıldığı yerlerin çok olduğunu, yine dairelerin arşivlerinde bir kaç yıllık yenisi basılmadan devlet hizmetine yetecek basılı evrakın bulunduğunu söyledi. Devlete olan vergi borcunu kendi ürettiği yumurta ve tereyağını yemeyip satan ve yerine yarım kilo tuz ile çiçek yağı almak suretiyle ödeyen bir milletin parasını, ne maroken koltuğa, ne avize ve abajurlara, ne de parşömen kâğıtlarına vermeğe hiç kimsenin hakkı olmadığını, ikinci hamur kâğıdın yeterli olduğunu, diğer milletvekili arkadaşlarının da bu konuda aynı fikirde olduklarından emin olduğunu belirtti. Konuşmasına bir örnekle devam eden Ahmet Zuhuri Danışman, Kanuni Sultan Süleyman'ın bir gün vezirlerini huzurunda topladığı vakit, hatırına geldiği için, “Sizlerce velinimet kimdir?” diye sorduğunu, bütün vezirlerin de devrin adabına uyarak, “Şüphesiz Şevketmeabımızdır” dediklerini, Kanuni'ni ise kendilerine “Velinimet köylülerdir ki, ekip biçmek emrinde huzur ve rahatı kendilerine haram ederler.” diye cevap verdiğini anlattı. Milletten kendilerine emanet ettiği parayı mahallin gayrına ve onun yararı haricine sarf etmeye izinli olmadıklarını söyledi (TBMM Tutanak Dergisi, 23.2.1951, s. 525-526). Ayrıca kırtasiye, öteberi, döşeme vs'den yüzde yirmi oranında indirim yapılmasının, kırtasiyeden, döşeme ve demirbaş kapsayacak şekilde olmasını istedi. Tenzilin top ve tüfekten olmaması gerektiğini, kırtasiye ve döşemeden yapılacak yüzde yirmi oranındaki indirimin, alım esnasında alım şekli esas tutulursa zaten temin edileceğini belirtti (TBMM Tutanak Dergisi, 23.02.1951, s. 571-572).

Ahmet Zuhuri Danışman, Meclis çalışmalarının dışında parti faaliyetlerinde de yer aldı. Başbakan yardımcısı Samet Ağaoğlu'nun da katıldığı Bolu il kongresinde (Milliyet, 20 Ağustos 1951, s. 1) ve Düzcü'de düzenlenen DP kongresinde yer aldı (Milliyet, 12 Mayıs 1952, s. 1,7). DP grubunun 1951 yılında Grup Başkanı ve Başkanlık Divanı üyelerini seçmek için yaptığı toplantıda grup idare heyetine seçildi (Milliyet, 03 Kasım 1951, s. 1). Ankara Vapuru ile Batı Akdeniz seferine çıkan DP'liler birlikte Avrupa'ya gitti (Milliyet, 24 Kasım 1951, s. 2). Çıktığı Batı Akdeniz seferinden Tarsus Vapuru ile geri döndü (Milliyet, 19 Aralık 1951, s. 2).

Ahmet Zuhuri Danışman, milletvekili olduğu dönemde yazdığı tarih kitabında İsmet İnönü'ye yer vermediği konusunda birçok kesim tarafından eleştirildi. Ortaokul üçüncü sınıflarda okutulmak üzere yazdığı tarih kitabında, Birinci ve İkinci İnönü Savaşları, Sakarya ve Dumlupınar muharebeleri ile Lozan Barışı'na temas ederken, İsmet İnönü'den hiç bahsetmemesi tepkilere neden oldu. Yine Türkiye Cumhuriyeti'nin birinci Cumhurbaşkanı olarak Mustafa Kemal Atatürk, üçüncü Cumhurbaşkanı olarak Celal Bayar'ın isimleri zikredilirken ikinci Cumhurbaşkanı İnönü'den hiç bahsedilmemesi de tepkileri arttırdı. Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri konu ile ilgili bir beyanat verdi. Milli Eğitim Bakanı verdiği beyanatında şunları söyledi (Milliyet, 01 Ekim 1950, s. 3).

Talim ve Terbiye heyetince bu sene ortaokulların üçüncü sınıfında okutulmak ve tamamen öğretmenlerin tercihine terk edilmek şartıyla ve ilk defa olarak üç tarih kitabı tetkik ve tespit edilmiştir. Bu kitaplardan Faik Reşit Onat ile Kamil Su'nun müştereken yazdıkları kitapla Emin Oktay'ın yazmış olduğu kitapta İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün biyografisi, İstiklal

Mücadelesindeki vazifeleri objektif bir şekilde tespit edilmiştir. Sadece bu hadise dahi gösterir ki Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Heyeti, kararını alırken herhangi bir hissini zebunu olmamıştır. Zuhuri Danışman'ın söz konusu kitabına gelince bu kitabın Talim ve Terbiye heyetine verilen ve bu heyetçe tetkik edilerek neşrine müsaade olunanlar müsveddelerinde İsmet İnönü hakkındaki malumat diğer kitaplarda olduğu gibi mevcut bulunmakta idi. Baskı sırasında kitaba giremeyen bu kısımlar, muhtelif ve kitapçı tarafından ek bir forma halinde basılıp, Talim Terbiye Heyetinin tetkikine arz olunan müsveddelerdeki aslına uygun edildiği takdirde, bu kitap da diğer iki tarih kitabı gibi öğretmenlerin tetkik ve tercihinin arz olunacaktır. Aksi takdirde bu eksikliği yüzünden Talim ve Terbiye heyetinin müsaadesi alınmış sayılmayacaktır. Hadise bundan ibarettir. Ve hadiseyi bir parti propagandası ve bir politika işi yapmanın yersiz olduğunu bilhassa işaret etmek isterim

Fakat Milli Eğitim Bakanı'nın konu ile ilgili açıklama yapması, eleştirilerin bitmesi için kâfi gelmedi. Kayseri Milletvekili Fikri Apaydın'ın başkanlığında yapılan toplantıda Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçesinin görüşüldüğü sırada, CHP Meclis grubu adına söz alan Nuri Sertoğlu'nun bazı okul kitaplarında tarihi hadiselerin tahrif edilmemesini istemesi üzerine Ahmet Zuhuri Danışman söz alarak, konu hakkında açıklamalar yaptı (Milliyet, 26 Şubat 1951, s. 1). Anlattığına göre bir sene önce okul kitaplarının serbest olarak yazılmasına karar verilmiş, kendisi de tarihle meşgul olmuş otuz yıllık bir öğretmen olduğu için bir kitap yazmış ve bu kitabı diğer müfredat programına uygun olarak Bakanlığa sunmuştu. Kitabının basılması ve okullarda okutulması için Bakanlık tarafından onay aldıktan sonra kitabını alarak, İstanbul'da bir kitap şirketine vermişti. Kitap basılırken İstanbul'da olmadığı halde, üç kere gitmiş, inceleme yapmış ve sonuçta kitap basılmıştı. Fakat bir gün Bolu'dan Ankara'ya döndüğünde Ulus ve Akşam gazetelerinde kitabı ve İsmet İnönü'yü tarihten çıkardığı şeklinde birçok yazılar yazıldığını duymuş ve üzülmüşü. Kendisi, İnönü hakkında objektif bir tercüme halini kitabın yüz doksan ikinci sayfasında yazdığını, tarihçi olduğu için objektif olduğunu ve bu nedenle İnönü'nün sadece hayatını yazdığını iddia etmekteydi. Fakat yazdığı kitapta, İnönü'ye ait bölümün çıkarıldığının söylenmesi üzerine Bakanlığa giderek, bu durumu araştırmaya başladı. Bakanlıkta gerekli görüşmeleri yaptıktan sonra, kitabı tekrar inceledi ve gerçekten kitapta İsmet İnönü ile ilgili bölümün olmadığını gördü. Bunun üzerine İstanbul'a giderek, kitapçılarla görüştü ve durumun nasıl gerçekleştiğini öğrendi. Ahmet Zuhuri Danışman, kitabında İnönü'nün yer aldığı yüz doksan ikinci sayfanın müsveddelerinin Milli Eğitim Bakanlığı'nın İstanbul Kütüphanesi'nde bulunduğunu ve üzerinde bu sayfa çıksın diye tek bir kelime ve işaret olmadığını belirttiikten sonra olayın nasıl gerçekleştiğini anlattı. Kendi ifadesine göre aslında anlaşmazlık, kitabını yayımlanması için verdiği kitapçıda yaşanmıştı. Çünkü kitapçı tarafından, yayımlanacak birden çok kitabın gözden geçirilmesi için, alanında uzman biri ile anlaşma yapılmıştı. Ahmet Zuhuri Danışman'ın kitabını da gözden geçiren düzeltmen, yüz doksan ikinci sayfayı okuyamamış, daha sonra kendisine soracağını düşünerek sayfaları ayırmış, fakat ayrıca on bir kitapla ilgilendiği için o sayfaları ayırdığı yerde unutmuş ve kitap bu suretle eksik çıkmıştı. Ahmet Zuhuri Danışman konuşmasında, hatayı yapan düzeltmenin Yeni Sabah ve Hergün gazetesinde bir açıklamada bulunarak, konuya açıklık getirdiğini anlattı. Fakat buna rağmen kendisine karşı olumsuz eleştirilerin devam ettiğini söyledi. Kendisinin önce bu durumdan üzüntü duyduğunu fakat bu üzüntüsünün geçtiğini ifade etti. Yaşayan kişilerin esasen tarihe geçmemesinin tabii bir durum ve ilmi bir görüş olduğunu, yaşayan şahısların tarihe girdiği takdirde onun lehinde ve aleyhinde konuşulacağından, onunla alakalı şahıslar da konu edileceğinden tam ve objektif bir ilmi kanaatin oluşamayacağını anlattı. Yaşayan kişilerin tarihinin tarafsız yazılamayacağını, bu nedenle okul kitaplarına herhangi yanlışlığa meydan vermemek için yaşayan devrin girmemesi gerektiğini sözlerine ekledi. Benzer durumun Fransa'da da yaşandığını, Petain'in okullarda okutulan tarih kitaplarına adının girmesine, Fransız Milli Eğitim Bakanlığı tarafından izin verilmediğini söyledi. Zuhuri Danışman'ın Meclis'te yaptığı bu konuşması bazı tepkilere neden oldu. Kırşehir Milletvekili Halil Sezai Erkut'un İnönü'nün milli kahraman olduğunu söylemesi üzerine Zuhuri Danışman, konunun

yaşayan kişilerin tarihe girip girmemesi olduğunu, Petain'in yaşadığını ve Fransız Hükümetinin de yaşayanları tarihe yazmama kararı aldığını söyledi. Kendisine yöneltilen suçlamalara, tarih hocası olduğu ve okuduğu bir olaydan etkilendiği için beş altı aydan beri cevap vermediğini söyledi. Daha sonra da etkilendiği olayı anlattı. Yunan devlet adamlarından Perikles'in bir gün Agora'dan çıkarak evine gittiği sırada arkasından tanımadığı birinin kendisine kötü söz söylediğini, Perikles'in ise tanımadığı kişinin bu yersiz saldırısı üzerine, cevap vermeden evine doğru gittiğini, adamın da evine kadar yarım saat müddetle Perikles'i takip ettiğini anlattı. Perikles evine girdikten sonra hizmetçisini çağırarak, "Şu kapıda gördüğünüz arkadaş Agora'dan buraya gelinceye kadar çok yorulmuştur. Karanlık da olmuştur. Belki düşer yolunu kaybeder, bir fener verin" dediğini belirtti. Kendisine saldıranlara da cevap vermektense doğru yolu göstermek için fener vermeyi tercih ettiğini söyledi (TBMM Tutanak Dergisi, 25.02.1951, s. 762-763). Ahmet Zuhuri Danışman'ın yazmış olduğu tarih kitabında İsmet İnönü'ye yer vermemesi, vefatından sonra bile eleştiri konusu olmaya devam etti. Oktay Akbal Milliyet gazetesinde yazdığı köşe yazısında emekli eğitimci Cemal Sonar'dan bir mektup aldığından bahsederek köşesinde bu mektuba olduğu gibi yer verdi. Mektup şöyleydi anlatılmaktaydı (Milliyet, 08 Ağustos 1995, s. 19):

Zuhuri Tarihi başlıklı yazılarınız dolayısıyla anılarım tazelendi. Ben emekli bir eğitimciyim. Zuhuri Danışman, ortaokul sıralarında hocamdı. (Bolu'da 1930-1934 yılları). Derslerinde ciddi ve etkileyiciydi. Biz öğrenciler onu dikkatle ve zevkle dinlerdik. İstiklal Savaşı'nda ve sonrasında Atatürk'ün ve İnönü'nün memlekete yaptıkları hizmetleri, inkılapları, onlara inanmış bir insanın coşkusu ile anlatırdı. Bizlerin birer Atatürk-İnönü hayranları olarak yetişmemizde katkısı çoktur. Ortaokul son sınıfta iken 'Sevr ve Lozan Anlaşmalarını mukayeseli olarak anlatınız' konulu bir ev ödevi vermişti. Sevr'i, Lozan'ı anlatmak, sayfalar dolusu yazmak demektir. Düşündüm. Sevr ve Lozan en kısa yoldan nasıl anlatılabilir? Bir Türkiye haritası çizdim. Bu haritada Sevr ile kaybettiğimiz toprakları gösterdim ve altına şu cümleyi yazdım. 'Sevr ölüm, Lozan hayat. Sevr saltanatın, Lozan cumhuriyetin' Bu ev ödevlerimizi hocamız Zuhuri Bey değerlendirmiş, bana da 'Çok teşekkür ederim' cümlesini yazarak tam not vermişti. Aradan yıllar geçti. 1950'de hocamız milletvekili seçildi. Ben o tarihte Talim ve Terbiye Dairesi'nde mümeyyiz olarak görevliydim. Serbest basıma bırakılmış ders kitapları dairemizce incelenirdi. 'Zuhuri Tarihi' diye adlandırılan kitap bende büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştı. Bu kitabı benim tanıdığım ve çok sevdiğim hocamız yazmış olamazdı. Ama yazmıştı!

diyerek aslında hem öğretmenin tarih konusunda ne kadar donanımlı bir öğretmen olduğuna vurgu yaparken hem de böyle bir kitabı yazdığına inanmadığını anlatılmaktaydı.

Ahmet Zuhuri Danışman bir başka Meclis çalışmasında ise Millî Eğitim Bakanlığının iş hacminden bahsetti. Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar Millî Eğitimin iş hacminin çok arttığını, buna karşılık Millî Eğitim Bakanlığının merkez teşkilatı kuruluş bünyesinde hiçbir değişiklik yapılmadığını ifade etti. Geçmişle kıyaslandığında çok genişleyen iş ve eğitim hacmi ile orantılı bir merkez teşkilatının, işlerin daha iyi yürüyebilmesi için gerekli olduğunu, yeni bir teşkilat kanununa olan zaruret ve ihtiyacının daha iyi anlaşılması için de birkaç örnek vermek istediğini belirtti. Cumhuriyetin kurulduğu ilk zamanlara lise adedinin yirmi üç iken altmış üçe, ortaokul sayısının yetmiş iki iken üç yüz yetmiş dörde yükseldiğini, buna karşılık ilkokulların ve öğrencilerin sayısının beş, altı misli arttığı halde merkez teşkilatının olduğu gibi kaldığını söyledi. Küçük teşkilat ile bu kadar müessesenin işi nasıl gördüğü konusunun enteresan olduğunu, bir şekilde işlerin yürüdüğünü, ama asıl kendi kadrosu ve memuru ile yürümediğini, bir kanundan istifade edilerek, emanet memurla idare edildiğini anlattı. Ortaöğretim kadrosunun on dokuz olduğu halde halen burada kırk altı kişinin çalıştığını, Talim ve Terbiye Heyetinin kadrosunun on beş ile otuz kişi arasında değiştiğini buna karşılık kırk kişinin burada çalıştığını, yine İlköğretimin on beş kişilik kadrosu olduğu halde kırk bir kişinin çalıştığını söyledi. Fazlalıkların nereden geldiğini ise örneklerle açıkladı. Sivas İlköğretim müfettişi olan bir kişinin, Talim ve Terbiye Heyetinde de çalıştığını, Gazi Lisesinde öğretmen olarak görev yapan kişinin yükseköğretimde de çalıştığını, emanet memurlarla merkezin idare

edildiğini sözlerine ekledi. Muhtemelen bir teşkilât kanunu olmadığı için, Bakanlık da bir zat işleri müdürlüğü olduğunu, bu işin başında olan kişinin ise liyakat sahibi olduğunu, ama Zatişleri müdürü değil, Teknik Üniversite öğretmeni olarak Zatişleri Müdürlüğünde çalıştığını anlattı. Bütün bunların Milli Eğitim Bakanlığı için bir teşkilat kanununa ihtiyaç olduğunu bir kanıtı olduğunu, iki seneden beri böyle bir kanunun hazırlandığını işittiğini, bu kanunun ne zaman yürürlüğe gireceğini merak ettiğini belirtti. Millî Eğitim Bakanından da bir hususu açıklamasını rica etti. Ahmet Zuhuri Danışman, ilkokul öğretmenleriyle ortaokul öğretmenlerinin muhtelif vesilelerle maaşlarında denklik ve intibak olmadığını daha önce de anlattığını belirterek, birçok kişinin, aynı yerde çalıştıkları halde birisinin maaşının doksan lira, diğerinin maaşının ise kırk lira olduğunu ve bu durumun da adaletsizliğe neden olduğunu izah etti. Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilkokul öğretmenleriyle ortaokul öğretmenlerinin bu durumlarını düzeltmek için bir intibak kanununa lüzum görüp görmediğini, böyle bir kanunu Meclise getirip getirmeyeceklerini merak ettiğini söyledi. Millî Eğitim Bakanından bilhassa bu kanunun bir an evvel hazırlanmasını rica etti. Yine ilave olarak ilkokul öğretmenlerinin durumundan bahsetti. İlkokul öğretmenin, öğretmen okulunu bitirdikten sonra doğrudan doğruya köye gönderildiğini, köye giden öğretmenler arasında on, on beş sene sonra dahi şehir okullarına tayin olmayanların olduğunu, dolayısıyla bir ilkokul hocasının on on beş sene köyden ayrılmadığını belirtti. Köye ne gazete ne kitap ne mecmua ne de radyonun bile gönderilmediğini, öğretmenlerin ise bu vaziyet karşısında okuldan ilk mezun olduklarında mevcut olan bilgilerini bile kaybettiklerini anlattı. Millî Eğitim Teşkilatı yayınlarının, genellikle şehirlere gönderildiğini fakat köy okullarına gönderilmediğini sözlerine ekledi. İlâveten İlkokul öğretmenlerinin, mesleğe başladıkları günden itibaren; ömrünün sonuna kadar ilkokul öğretmeni olarak kaldığını, bazı öğretmenlerin ise yükselme arzusunda olduklarını, fakat ne bir yüksekokula ve ne de bir üniversiteye devam ederek yükselme imkânlarına sahip olmadıklarını anlattı. Milli Eğitim Bakanlığının ilk tahsilden itibaren orta, lise ve hatta üniversite tahsiline kadar, yüksek tahsil ihtiyacını duyanlar için bir tedbir alıp almadığını, köy öğretmenlerinin bilgilerini muhafaza edecek bir tedbir düşünüp düşünmediğini sordu (TBMM Tutanak Dergisi, 25.2.1953, s. 932-933).

Ahmet Zuhuri Danışman, Mecliste yaptığı bir konuşmasında ise yüksek tahsil yapan yatılı okuyan öğrenciler için yüz elli lira elbise bedelinin para olarak verildiğini, devletin öğrenciyi okutmayı üzerine aldığına göre bir taahhüt altına girdiğini, öğrencinin de mecburi hizmeti olduğunu belirtti. Elbise, palto, ayakkabı ve çamaşır içerisinde olduğu halde yüz elli liranın yeterli olmadığını, bu miktarı iki yüz elli lira olarak verilmesi gerektiğini söyleyerek teklifte bulundu. Yüz elli lira elbise, palto, ayakkabı ve çamaşır için yeterli ise reddedilmesini, yeterli değilse hayat şartlarına göre yüz lira ilâvesiyle iki yüz elli lira olarak kabul edilmesini istedi (TBMM Tutanak Dergisi, 27.2.1953, s. 1311). Yine Ahmet Zuhuri Danışman'ın, öğretmen okullarına ait kanuna on birinci madde olarak "İlk öğretmen okullarının idare, eğitim ve öğretim işleri İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasına alınmıştır." maddesinin eklenmesini teklif etti. Teklif oylamaya sunulurken kabul edildi (TBMM Tutanak Dergisi, 20.01.1954, s. 277-278).

Ahmet Zuhuri Danışman Bolu ilinin ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda da çalışmalar yaptı. Kamil Kozan ile birlikte yaptıkları çalışmaları kısa bir rapor şeklinde hazırladılar. Teknik imkân görüldüğü takdirde Düzce ve Bolu kasabalarına Çatalağzı'ndan ceryan verilmesi kararı verilmişti. Ancak Bolu'da 1947 senesinde inşasına başlanmış olan yüz kilovatlık bir hidroelektrik santralinin tamamlanmasına çalışılmaktaydı. Üç yüz kırk neş bin lira keşifle başlanmış bulunan bu inşaatın bedeli son keşiflerde beş yüz yetmiş bin liraya yükselmişti. Halen santral binası, baraj ve kanal inşaatı devam etmekte olup İngiltere'ye sipariş edilmiş olan makine ve tesisatın bir kısmı gelmiş bir kısmının da sevke hazır olduğu müteahhit firma

tarafından bildirilmiştir. Ahmet Zuhuri Danışman ve Kamil Kozan Bolu'ya Çatalağzı'ndan ceryan verilmesi mümkün olduğu takdirde bazı sorularının ilgililer tarafından cevaplandırılmasını istedikleri ilk soru, altı seneden beri inşa edilmekte olan ve son keşifleri beş yüz yetmiş bin liraya yükselmiş bulunan yüz kilovatlık santralin, Bolu'nun ihtiyacını karşılamaktan çok uzak bulunduğuna göre bu işin tamamlanmasında iktisadi bir fayda olup olmayacağı sorusuydu. Diğer soru henüz monte edilmeyen makine ve tesislerin benzer başka bir işe devri sureti ile işin durdurulması mümkün olup olmadığı ile ilgiliydi. Son soru ise bu işin durdurulması halinde mahalli belediyenin yükleneceği zararın ne kadar olacağı konusu ile ilgiliydi. Söz konusu zararın Çatalağzı tesisi ile birlikte amorti edilmesi düşünülürse Bolu Belediyesi için daha iktisadi olup olmayacağına cevabı istenmekteydi. Kısa bir süre sonra Başbakanlık tarafından Nisan 1952'de Bayındırlık Bakanlığına bir yazı gönderildi. Bolu milletvekillerinden Ahmet Zuhuri Danışman ve Kamil Kozan'ın sordukları sorularla ilgili gerekli incelemelerin yapılması istendi (BCA, 30.10.0.0/157.105.11,12.06.1953). Bayındırlık Bakanlığı tarafından hemen konu ile ilgili inceleme yapıldı. Bayındırlık Bakanlığı tarafından Başbakanlığa 30 Nisan 1952 tarihinde gönderilen cevabi yazıda konunun Elektrik İşleri Etüt İdaresi, İller Bankası, Etibank ve Bayındırlık Bakanlığı mühendislerinden oluşan bir heyet tarafından yerinde tetkik edildiği fakat heyet tarafından verilen raporla ilgili bazı hususların açıklanmasına ihtiyaç duyulduğu için henüz bir karara varılmadığı bildirildi (BCA, 30.10.0.0/157.105.11,12.06.1953). Bayındırlık Bakanı tarafından 23 Temmuz 1952 tarihinde, 30 Nisan 1952 tarihinde gönderilen yazıya ek olarak tekrar bir yazı gönderildi. Yazıda düzenlenen protokolden bahsedildi. Bolu hidroelektrik tesisatı için, İller Bankası tarafından üç yüz elli üç bin altı yüz elli dört lira sarf edilmiş olup bu tesisin tamamlanması için iki yüz yirmi bin liraya ihtiyaç duyulduğu, hidroelektrik santralının tamamlanmasından vazgeçildiği takdirde, iki yüz kırk beş bin liralık kısmın satılarak kıymetlendirilmesi mümkün görülmediğinden bu zararın ceryan bedelleri ile kapatılmasının gerekeceği belirtildi. Bolu'nun ihtiyacının ilk yıllarda üç yüz kilovat olup bu ihtiyacın yavaş yavaş artarak ileride altı yüz kilovata erişeceği, buna mukabil hidroelektrik santralının bu oranın ancak 105 kilovattını temin edebileceği belirtildi. Bolu'nun Çatalağzı enerji nakil hattına bağlanması Düzce'nin de aynı zamanda bu hatta bağlanmasını gerektirdiği, Düzce ve Bolu için çekilecek hat ve kurulacak transformatör merkezlerinin ilk tesis masrafı olarak yüz kırk beş bin lira olarak belirlendiği ve bunun sekiz yüz seksen sekiz bin beş yüz liralık kısmının Bolu'ya ait olduğu izah edildi. Hidroelektrik santralının tamamlanmasından vazgeçilerek Bolu'nun Çatalağzı enerji nakil hattına bağlanmasının daha uygun olduğu belirtildi. Etibank mümessilinin Bolu'nun Çatalağzı enerji nakil hattına bağlanmasının yanı sıra inşası devam eden hidroelektrik santralının tamamlanmasını uygun gördüğü ve bunu da protokolda kayıtlı imza ettiği halde ilk tesisi masrafı ve dolayısı ile ceryan mahiyeti yükseleceğinden uygun görülmediği bildirildi (BCA, 30.10.0.0/157.105.11,12.06.1953). İşletmeler Bakanı tarafından Başbakanlığa gönderilen yazıda ise gerekli incelemelerin yapıldığından bahsedildi. Gökpınar'da kurulmakta olan hidroelektrik santralının Bolu'nun artmakta olan ihtiyacını karşılayamayacağı ve bir miktar zararı göze alarak bu tesisten vazgeçilmesi, Bolu ve Düzce'ye Etibank'ın Çatalağzı Termik Santrali'nden ceryan verilmesi yolundaki Bayındırlık Bakanlığı mütalaası karşısında bu imkânın araştırıldığı ve Etibank'ın Çatalağzı-İstanbul hattından ceryan tahsis edilebileceği neticesine varıldığı belirtildi. Ancak konunun teknik etütlerinin Bayındırlık Bakanlığınca veya kendisine bağlı bulunan Elektrik İşleri Etüt İdaresinde yapılmasının uygun olacağı ifade edildi. Diğer taraftan bu bölgeye ceryan nakletmek ve transformatör tesislerini kurmak için gereken tahsisatın da ayrıca temin edileceği bildirildi (BCA, 30.10.0.0/157.105.11,12.06.1953).

Ahmet Zuhuri Danışman, 1954 genel seçimlerinde DP aday listesinde yer almasına da (Milliyet, 13 Nisan 1954, s. 1), 1957 yılında yapılacak seçimlerde bu durum değişti. DP Genel

İdare Kurulu tarafından tespit edilen vilayetlerde aday yoklamaları yapılarak, neticeleri merkeze bildirildi. Yoklamalar sonunda eski milletvekillerinden bir kısmının aday olamadıkları anlaşıldı. Bolu'da aday yoklamasında aralarında Ahmet Zuhuri Danışman'ın da bulunduğu bir grup milletvekili oylamada birbirine yakın oylar aldı. Bu nedenle kesin netice hemen alınmadı (Milliyet, 03 Mart 1957, s. 1). Kısa bir süre sonra DP, milletvekili seçimleri için adaylarını açıkladı. DP'nin Bolu ilinden milletvekili adayları arasında Zuhuri Danışman'da bulunmaktaydı (Milliyet, 08 Ekim 1957, s. 5). 1957 yılında yapılan seçimlerde Ahmet Zuhuri Danışman Bolu'dan milletvekili olarak seçildi (Milliyet, 29 Ekim 1957, s. 5).

Ahmet Zuhuri Danışman, 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra yargılandı. Yüksek Adalet Divanının toplantısında Başsavcı Ömer Altay Egesel, Anayasa davaları sanıkları için hapis cezası istedi (Milliyet, 15 Temmuz 1961, s. 1). Ahmet Zuhuri Danışman'ın, Türk Ceza Kanunu'nun 146/3.maddesi gereğince takdiren altı yıl ağır hapsine, otuz üçüncü madde gereğince cezası müddetince kanuni mahcuriyet altında bulundurulmasına ve iki yıl müddetle Erzincan'da emniyeti umumiye nezaretinde bulundurulmasına karar verildi (Özsakallı, 2009, s. 145,154). Adalet Bakanlığı yetkilileri tarafından, Adalet Divanı'nda haklarında hüküm verilen üç yüz kırk yedi mahkûmdan, iki yüz elli sekiz kişinin af kanunundan faydalanacağını açıkladı. Aftan faydalanacak olanlar arasında Ahmet Zuhuri Danışman da bulunmaktaydı (Milliyet, 17 Ekim 1962, s. 1). Emekli yaşamını sürdürdüğü sırada 11 Mayıs 1972 tarihinde evinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etti (Milliyet, 12 Mayıs 1972, s. 9).

Sonuç

Ahmet Zuhuri Danışman, eğitim geçmişi olan bir siyasetçiydi. İnsanlarla etkili bir iletişim kurabiliyordu. Bu nedenle sorunların çözümünde, insan odaklı çalıştı. Uzun yıllar öğretmenlik ve idarecilik yapan Ahmet Zuhuri Danışman, aynı zamanda birçok eser de meydana getirdi. Tarih öğretmenliği yapmış olması, tarih konulu eserler yazmasında etkili oldu. Fakat milletvekili seçildikten sonra ortaokul üçüncü sınıflarda okutulmak üzere hazırladığı ders kitabında İsmet İnönü ile ilgili bölümlerin yanlışlıkla bile olsa çıkarılması günümüze kadar gelen tartışmaların fitilini ateşledi. Her ne kadar Meclis'te yaptığı konuşmasında bu durumun bir yanlışlıktan kaynaklandığını ifade etse de pek çok kesim tarafından bu açıklama tatmin edici bulunmadı. Aslında hem Milli Eğitim Bakanı hem yanlışlığı yaptığı söylenen kişi hem de kendisi gerekli açıklamayı yapmıştı ama bu yanlışlığın devamında önce üzülüp sonra üzülmediğini beyan etmesi, tepkilerin devamını getirdi. Vefatından sonra bir öğrencisinin kendisiyle ilgili olarak Milliyet gazetesine gönderdiği mektup aslında O'nun Atatürk'ün ve İnönü'nün memlekette yapmış olduğu hizmetlere inandığını ve böyle bir hata yapmayacağını da göstermekteydi.

Ahmet Zuhuri Danışman, aynı zamanda bir eğitimciydi ve eğitim konulu eserler meydana getirerek özellikle çocuk eğitiminde ebeveynlere yol gösterdi. 14 Mayıs 1950 genel seçimlerinde Bolu'dan milletvekili seçilerek, çalışmalarına farklı bir alanda devam etti. Ahmet Zuhuri Danışman'ın Mecliste öğretmenlerin uzun yıllar süren kıdem sorunlarının çözümü için gayret göstermesi, aslında Onun mesleğin içinde uzun yıllar çalışmasının ve öğretmenlerin sorunlarını bizzat yaşayarak öğrenmesinden kaynaklanmaktaydı. Öğretmenlerin hak ettiği yerde olduğunu düşünmediğinden olsa gerek, bütçenin durumunu bildiği halde, öğretmenlerin kıdem sorunlarının çözülmesi için çaba sarf etti. Tasarrufun önemini bilen Ahmet Zuhuri Danışman, bir kuruş tasarrufun bile insanları rahatlatacağını düşünmekteydi. Ona göre ihtiyaçtan fazlası talep edilmemeli, kaynaklar da tasarruflu bir şekilde kullanılmalıydı. Hem devletin bütçesini düşünüyor hem de kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasını talep ediyordu.

Meclis toplantılarında yaptığı konuşmalarda akıcı bir dil kullanması ve meramını

geçmişte yaşadığı hatıralardan hareketle anlatması, O'nun usta bir hatip olduğunun ve çok okuduğunun işaretiydi. Bu nedenle Meclis'te yaptığı konuşmalar dikkatli bir şekilde takip edilmekteydi. Çok yönlü bir kişiliğe sahip ve çalışkan olduğu anlaşılan Ahmet Zuhuri Danışman, 1960 darbesinden sonra Yassıada'da yargılanmaktan kurtulamadı. Çıkarılan aften yararlandı fakat hayatının geri kalan kısmını emekli olarak geçirdi.

Kaynakça

- Ak, P. (2020). *Zuhuri Danışman'ın Tarihi Romanları ve Romancılığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akbal, O. (1995, 08 Ağustos). Aramızdaki Zuhuriler. *Milliyet*, s.19.
- Akşam*, Yeni Neşriyat, 31 Mayıs 1940.
- Akşam*, Yeni Yayın Cellat Çeşmesi, 16 Mayıs 1948.
- Akşam*, Öğretmenlerin Durumu, 22 Haziran 1950.
- Akşam*, Parlamentolar Birliği, 14 Temmuz 1950.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)*, 30.10.0.0/157.105.11,12.06.1953.
- Demiryürek, M. (2018). Ahmet Zuhuri Danışman ve Bir Kırgız Masalı. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt.3, Sayı.1, 55-68.
- Milliyet*, DP Dün Gece Yarısı 41 Vilayette 370 Mebusluk Kazanarak Çoğunluğu Aldı, 16 Mayıs 1950.
- Milliyet*, Milli Eğitim Bütçesi Dün Kabul Edildi, 26 Şubat 1951.
- Milliyet*, Dünkü Meclis, 14 Nisan 1951.
- Milliyet*, Parlamentolar Arası Turizm Birliği Üyeleri Meryem Ana Mezarında Tetkiklerde Bulundu, 29 Mayıs 1951.
- Milliyet*, Bolu DP İl Kongresi, 20 Ağustos 1951.
- Milliyet*, Ankara Vapuru Dün Gitti, 24 Kasım 1951.
- Milliyet*, Kısa Haberler, 19 Aralık 1951.
- Milliyet*, Parlamento Birliğinin Toplantısı, 25 Şubat 1952.
- Milliyet*, S. Ağaoğlu Düzce DP Kongresinde, 12 Mayıs 1952.
- Milliyet*, Dün Yapılan DP Yoklamaları Sürprizli Geçti, 03 Mart 1957.
- Milliyet*, Demokrat Parti Adayları, 08 Ekim 1957.
- Milliyet*, Yeni Milletvekilleri, 29 Ekim 1957.
- Milliyet*, Hapsi İstenenler, 15 Temmuz 1961.
- Milliyet*, Af Listesi Açıklandı, 17 Ekim 1962.
- Milliyet*, Zuhuri Danışman Vefat Etti, 12 Mayıs 1972.
- Milliyet*, Vefat, 12 Mayıs 1972.
- Milliyet*, Çok Acı Kaybımız, 29 Ekim 1974.
- Oğuz, O. (2013). Zuhuri Danışman'ın Endülüslle İlgili Romanlarında Fetih ve Reconquista Kavramlarının Mukayesesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt.10, Sayı.22, 21-45.
- Özsakallı, M. (2009). *Yassıada Yargulamalarının Türk Basınındaki Yankıları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.
- TBMM Albümü 1920-2010, (2010), İkinci Cilt 1950-1980, Editör Sema Yıldırım ve Behçet Kemal Zeynel, Gökçe Ofset Matbaacılık Limited Şirketi, Ankara.
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C. I, On dördüncü Birleşim, 28.06.1950.
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.2, Dokuzuncu Birleşim, 22.11.1950.
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.5, Kırk Dokuzuncu Birleşim, 23.2.1951.
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.5. Elli birinci Birleşim, 25.02.1951.
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.8, Seksen Sekizinci Birleşim, 11.06.1951.
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.20, Elli Üçüncü Birleşim, 25.2.1953.

-
- TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.20, Elli Beşinci Birleşim, 27.2.1953.
TBMM Tutanak Dergisi, D.9, C.27, Otuz Birinci Birleşim, 20 Ocak 1954.
Ulus, Bibliyografya Ana, 2 Ağustos 1938.
Ulus, Şehrimizde Üçüncü Bir Orta Mektep Açılıyor, 24 Eylül 1938.
Ulus, Bir Muallim Konuşuyor, 21 I. Teşrin 1940.
Ulus, Bibliyografya Talebe Babalarının ve Talebenin Kitabı, 28 Mart 1941.
Ulus, Çınar, 9 Haziran 1941.
Ulus, Bibliyografya İşitilmemiş Hikâyeler, 16 Kasım 1941.
Ulus, Kırım, 27 Kasım 1941.
Ulus, Bibliyografya İşitilmemiş Zarif Nükteli Tarihi Hikâyeler I, *Ulus*, 20 Nisan 1942.
Ulus, Emekli Öğretmen İçin Tören Yapıldı, *Ulus*, 11 Ekim 1943.
Ulus, Çocuklara Yardımcı Tarih Dersleri, *Ulus*, 21 Ekim 1945.
Ulus, Dil Kurultayı, *Ulus*, 28 Kasım 1945.
Ulus, Açık Teşekkür, 28 Mart 1946.
Ulus, İslam Türk ve Dünya Tarihleri, *Ulus*, 31.10.1948.
-